

Cal Frare

Guardiola de Berguedà

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Sota el monestir de Sant Llorenç i al costat del Bastareny.
Emplaçament: Ctra. De Guardiola a Bagà abans de creuar el Bastereny a mà esquerra a la corba homònima
Alçada: 720

Coordenades:

Latitud: 42.23643
Longitud: 1.87538
UTM Est (X): 407207
UTM Nord (Y): 4676640

Classificació

Número de fitxa: 08099-93
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani Eclecticisme Popular
Segle: XVI-XX
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: Les parts que miren al penya-segat estan en un estat de conservació més deficient amb part de les voltes esfondrades i en estat ruïnós.
Protecció: Inexistent
Accés: Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 7268102DG077GN
Autor de la fitxa: Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa: dl., 07/08/2017 - 02:00

Descripció

Es tracta d'un conjunt arquitectònic denominat "Cal Frare" que inclou les restes d'un antic molí fariner, les restes de l'antiga ferreria de ca l'escriu i la fàbrica d'embotits. Tot aquest

conjunt està situat al marge dret del Bastareny en una zona molt propera al riu. Tot el conjunt presenta una planta quadrangular irregular allargassada amb una orientació est-oest i al voltant d'un pati obert a la part nord on també hi ha altres estructures annexes en un estat ruïnós. Les estructures de la banda sud i est tenen la mateixa homogeneïtat constructiva i estan compostes per una planta baixa, dos pisos i golfes cobertes amb teula ceràmica a un sol vessant. La façana principal mira damunt de la carretera de Guardiola a Bagà. Aquesta façana està completament revestida per un estucat de color rosat i està composta per 4 obertures a la planta baixa que es corresponen amb balconeres del pis principal i petites finestres rectangulars a la planta de les golfes amb un òcul central. La coberta està rematada per un ràfec amb voladís. La façana que mira damunt del riu té dues parts ben diferenciades. La més propera a la carretera resulta ser una continuació de la façana principal amb un semi soterrani que amaga restes més antigues i una notable tribuna coberta amb teulada piramidal i vidrieres de fusta amb vidres de colors emmarcades per pilastres d'orde toscà al pis principal. L'altra part i situada més a l'oest correspon amb una construcció molt unitària a nivell constructiu amb un clar predomini del buit sobre el massís i amb sèries de 5 portes alternades per 6 finestres a cada pis. Aquesta part que coincideix amb els assecadors de la fàbrica d'embotits, està revestida per un estucat de color marró clar i amaga restes més antigues en els seus paraments. Ambdues ales miren a l'esmentat pati de la part posterior amb arcades construïdes en maó a la planta baixa. Finalment i tancant el pati per la part oest i molt prop del penya segat de Sant Llorenç, hi ha un cos rectangular de planta baixa orientat en sentit nord-sud i cobert amb volta de canó de llunetes de tipus encofrat i amb aparell de maçoneria. Una estructura similar existiria tancant el pati per la banda de tramuntana ja que encara s'endevinen les arrencades de la volta de canó de característiques similars a l'ala descrita i que formen part d'una altra construcció i que va desaparèixer amb les inundacions de 1982. Al seu interior s'hi pot accedir per dos llocs diferents; un des de la façana de la carretera de Guardiola a Bagà i l'altra des de la planta semi soterrani que mira al riu. El primer d'ells condueix a l'antiga botiga i obrador d'embotits que es situa a continuació del primer i que encara conserva part del mobiliari i eines per a la seva elaboració. El segon condueix en un espai semi soterrat cobert amb arcs de maó pla i sostre d'embigat, avui substituït per encofrats de formigó. En un costat hi ha l'escala de pedra que hauria connectat amb la resta de plantes. Conserva el revestiment originari amb pintures a plantilla en color verd i motius florals. L'escala és de forja amb barrots de secció circular i el passamà pla. Les plantes superiors corresponien amb els àmbits dels assecadors dels embotits i també a habitatge. Els assecadors ocupen bona part de l'ala est del pati i estan formats per tres nivells sobreposats amb els terres formats per fustes separades per deixar un espai com a càmera d'aire i facilitar la ventilació. Tots aquests sostres estan sostinguts per encavallades de fusta i la comunicació es practica mitjançant escales també de fusta. La coberta és sostinguda per unes grans encavallades sostingudes per pilastres encastades a cadascuna de les parets. El conjunt es manté en bon estat de conservació. Pel que fa a l'habitatge està molt transformat per utilitzacions posteriors amb les finestres d'alumini, les parets enguixades i els terres de rajola hidràulica.

Observacions:

Malgrat que el conjunt arquitectònic tingui una aparença uniforme dels darrers moments d'utilització, encara conserva alguns paraments, restes d'arcades i voltes de pedra que corresponen a moments anteriors i que mereixen ser estudiats

Història

Les referències documentals més antigues sobre l'indret esmentat, conegut aleshores com a mas de Sant Miquel, es remuntarien el 1585 quant un tal Baltasar Montmany, abat de Sant Llorenç l'estableix a Joan Salmurri, sastre de la vila de Bagà. Posteriorment i el 1654 el mas passa a mans de Josep Ferrussola, notari de Bagà on obté el dret per instal·lar-hi una taverna o hostel de la Batllia general de Catalunya. Aquest hostel seria denominat amb el topònim de Cal Frare. "Joseph Ferrussola notari real de la vila de Bagà, bisbat de Solsona, ha molt temps que te en virtut de establiment fet per lo prior de Sant Llorens prop Bagà com a Sr Jurisdiccional del terme de Sant Llorens y Sardanyola la facultat de tenir hostel privative ad alios en tot aquell districte de terra compres des del torrent dit del Reboll fins a la casa de Guardiola del dit lloch de Sant Llorens". La casa de Cal Guardiola seria la finca del "Collet". La família dels Ferrussola el van posseir fins el 1752. En aquesta data un tal Francesc Amills va rebre la potestat i permís del monestir de Sant Llorenç prop Bagà "lo dret y facultat de tenir hostel, taverna, fleca y carnisseria en la dita casa per ell construida". Aquest hostel de seguida es deuria fer petit i va caldre ampliar-lo amb noves dependències tal i com s'esmenta en un document de 1868 amb el nom de "Hostal Nou". La família Amills el va posseir fins el 1883 on va haver d'hipotecar la finca i vendre-la a Esteve Noguera i Forgas, un reconegut fabricant d'embotits de Barcelona i que el va reconvertir en fabrica d'embotits"...va comprar Cal Frare a parts iguals, pel preu de 37.333 pessetes i 32 cèntims, i va convertir l'edifici en un obrador d'embotits, amb la zona de matança als baixos, manipulació i elaboració al primer pis i assecadors a la part superior. El producte de la Casa Noguera, fundada el 1870 i encara en activitat, que havia tingut botiga al número 9 de la plaça Nova de Barcelona". El fabricant Esteve Noguera va ampliar l'hostal convertint-lo en un gran edifici. C.A Torres al 1905 el descriu en el seu llibre del "Pirineu Català" i el defineix de la següent manera." del grandió Hostal Nou o del Frare, situat a la bifurcació del camí de Berga a La Pobla y a Bagá. L'hostalera va confirmar-nos que seguim bé el camí y agafarem el de Bagá.". La fàbrica i l'hostal van funcionar fins el 1950 on després de diversos intents la família Noguera va decidir de vendre-ho l'any 2000. Actualment s'empra com a magatzem i l'edifici de l'hostal i antiga fàbrica d'embotits esta completament abandonat ".

Bibliografia

CASAS SOLER, QUIM (2004) "La pagesia i l'època preindustrial" a Erol. Suplement 3. p.14.
FIGOLS COMPANYY, CARLES (2016). Antics hostals del camí ral. GALÍ FERRÉ, DAVID (2008). "Hora et labora a l'entorn del monestir, els eremitoris, les estructures hidràuliques i l'hostal el Frare". Erol. P.21-24. AHB. Registre de les hipotecas 1840 i 1841. AHB. Manuals notarians 1843, 1855, 1859 i 1870.

